

Labda a demokraták térfelén

VISSZHANG - LXI. évfolyam, 16. szám, 2017. április 21.

Haraszi Miklós a népakarat kifejezésére alkalmatlan, 2011-ben a kormányzó erők által ránk erőszakolt választási rendszer bojkottját hirdeti immár egy éve számos fórumon; legutóbb itt, az *Élet és Irodalom* hasábjain is (*A választóknak vissza kell kapniuk a hatalmat*. Fóti Tamás interjúja, 2017/13., márc. 31.) Abban igaza van: a 2011-ben a parlamenttel elfogadtatott választási rendszer bevezetésének célja az volt, hogy pusztán a hatalom törvényesítésére legyen lehetőségük a parlamenti helyekért versengő ellenzéki pártoknak, mert a kormányzat megbuktatására és a nép akaratát tükröző vezetők kiválasztására tökéletesen alkalmatlan ez a rendszer. Csakhogy a parlamenti ellenzék pártjai meglehetősen régóta igyekeznek elkerülni az ezzel való szembenézést. Karácsony Gergely, még az LMP politikusaként hat éve, 2011 nyarán hirdette meg, hogy az ellenzéki pártoknak egyetlen céllal kell összefogniuk: a népakarat érvényesítését lehetetlenné tevő Orbán-rendszer megdöntéséért és egy új, arányos rendszerű választás mielőbbi kiírásáért. Hosszú a listája azoknak az ismert közéleti személyiségeknek, akik ilyen vagy olyan formában nyilvánosan támogatták már ezt a koncepciót: a pártonkívüli „civilek” közül Majtényi László alkotmányjogász, Magyar György ügyvéd, Mellár Tamás közgazdász, Ruzsa Ferenc filozófus, Vágó Gábor újságíró (ex-LMP képviselő), Horváth András korrupcióellenes szakértő (ex-NAV tisztviselő) neve jut most eszembe. A felsoroltak közül az utóbbi négy e sorok írójával és több mint száz civil aktivistával közösen 2016 elején részt vállalt egy civil Választói Mozgalom létrehozásából is, amelynek célja éppen a Karácsony eredeti javaslatához köthető, kétlépcsős választás koncepciójának népszerűsítése és a megvalósításért való cselekvés. „Az első választáson megdöntjük Orbán Viktor rendszerét, a másodikon pedig mindenki szabadon szavazhat a kedvenc pártjára!” – nagyjából így foglalható össze az a választók számára jól érthető üzenet, amelynek képviselőjére a mozgalom vállalkozott.

No de mi a helyzet a pártpolitikusokkal? Az elképzelés támogatásáról nyilatkozott többször Bokros Lajos, a Modern Magyarországért Mozgalom elnöke, aki ebben pártját is maga mögött tudhatja. A koncepció támogatásának lehetőségét egy éve felvetette Juhász Péter, az Együtt – Korszakváltók Pártjának jelenlegi elnöke is, az Együtt azonban nem kötelezte el magát az ügy mellett. A szocialisták 2010 előtti vezető garnitúrájából Szekeres Imre korábbi honvédelmi miniszter nagyjából Juhász Péterrel egy időben szintén kiállt a koncepció mellett az MSZP Szolnok Megyei Szervezetének támogatására hivatkozva, pártja országos vezetésének támogatását azonban ő sem szerezte meg. Szülővárosomban, Pécsen, a tavalyi március 15-i civil tüntetés szervezését övező nyilvános polémia eredményeként sikerült rávenni a város egyik parlamenti képviselőjét, Tóth Bertalant, az MSZP frakcióvezető-helyettesét (azóta frakcióvezetőjét) arra, hogy vizsgálja felül korábbi egyértelműen elutasító álláspontját. „Ez is egy lehetséges opció. Majd meglátjuk.” Eddig jutott el azon a nyilvánosan meghirdetett beszélgetésen, amelyre a tüntetést követően eljött. És nagyjából ez volt a maximum, amit a parlamenti ellenzék pártjaitól eddig hallhattunk ebben a kérdésben az elmúlt hat évben.

Mintha az ellenzék hivatásos politikusai ma ugyanazt szeretnék elhíttetni magukról, amit az 1989-es rendszerváltás előtt a pénzért, karrierlehetőségért az MSZMP-be belépő, ugyanakkor magukat baráti körben nem a rendszer hívének valló pártkáderek próbáltak meg elhíttetni: „Azért vállalunk a rendszerben pozíciót, hogy »belülről bomlasszuk«.” Magas haszonért, kockázatvállalás nélkül. Csakhogy ez így nem megy. Aki a rendszer részévé és haszonélvezőjévé vált, attól nemigen várható el, hogy maga döntse meg a rendszert. A rendszerváltozás támogatásához őt legfeljebb valamilyen ellenállhatatlan kényszer – például a nép egyértelmű akaratnyilvánítása – vezetheti.

Mindazonáltal Haraszi Miklósnak igaza van abban, hogy azoknak, akik pusztán kollaborációnak tartják az e

választási törvény alapján soha le nem váltható hatalom parlamentjében való ücsörgést, bojkottálniuk kell egy újabb, négyéves mandátummal bíró NER-parlament megválasztását. Hiszen e parlament valamennyi képviselőjének mindössze egyetlen szerep juthat: Orbán Viktor kormányzásának legitimálása. Hogyan lehet azonban eredményes bojkottot szervezni akkor, ha az abban való részvételre a jelenleg mérhető választói támogatottsággal bíró, magukat ellenzékiként hirdető pártok nem mutatnak hajlandóságot?

A rendszerellenes szavazók egy jelentős része a választásokat már 2014-ben is bojkottálta. Különösebb eredmény nélkül. Sajnos, még ha 2018-ban jelentősen nőne is a parlamenti választást otthonmaradásukkal bojkottáló választópolgárok száma, az sem lenne elegendő az Orbán-rendszer megbuktatásához a rendszerrel kollaboráló, „díszellenzéki” pártokra szavazóknak a választást akarva-akaratlanul legitimáló választói aktivitása miatt. Önmagában, passzív ellenállással tehát nem lehet eredményt elérni.

Pedig a tét óriási, Haraszi Miklósnak ebben is igaza van: 2018-ban a jelenlegi választási rendszerben ismét kétharmados parlamenti többséget szerző hatalom akár egy putyini típusú, elnöki diktatúrát is létrehozhat. Egy demokrata az odáig vezető folyamatot nem szemlélheti tétlenül.

Létezik-e olyan megoldás, amelyben a választók 2018-ban a szavazatukkal kényszeríthetik ki az arányos választási rendszer bevezetését anélkül, hogy választáson való részvételükkel akár csak egyetlen díszellenzéki képviselő parlamenti mandátumhoz jutásához hozzájárulnának?

Van ilyen megoldás. Amennyiben olyan jelöltek indulnak a 2018-ban esedékes parlamenti választáson, akik vállalják, hogy kizárólag egy új, arányos választási rendszer megszavazásának programjával és az arányos rendszerű választás haladéktalan kiírása érdekében mérettetik meg magukat, ugyanakkor vállalják azt is, hogy amennyiben a választás eredménye nem biztosít többséget számukra céljaik eléréséhez, akkor nem fogadják el a képviselői mandátumukat, nos, ebben az esetben a választók úgy támogathatják aktívan a rendszerbuktatás programját, hogy közben elkerülik, hogy szavazatukkal bármi módon legitimálják a Nemzeti Együttműködés Rendszerét. A 2011-es választási törvény ugyanis arra valóban alkalmatlan, hogy a népakaratot tükröző vezetőket lehessen vele négy évre az ország élére állítani. Alkalmas viszont arra, hogy segítségével a nép egy konkrét alkotmányos kérdésben – az arányos választási rendszer bevezetésének kérdésében – népszavazás-szerűen kifejezze az akaratát. Mi több, a „népszavazás” sikere esetén a népszavazási kérdést támogatók szavazatai nemcsak az új választási rendszer bevezetését kényszerítik ki, hanem az új rendszerben megtartott választás haladéktalan lebonyolítását is elérhetik megválasztott képviselőiken keresztül. Abban a nem várt esetben azonban, ha a „népszavazás” elbukik, annak támogatói szavazatukkal nem juttatnak a parlamentbe egyetlen „díszellenzéki” képviselőt sem; voksuk ez esetben kizárólag a NER-parlament bojkottja melletti támogatás kifejezéseként értékelhető.

A NER-t és annak választási rendszerét elutasítóknak tehát két feladatuk van: létre kell hozniuk azt a szervezeti keretet, amellyel az arányos választási rendszer kikényszerítését felvállaló, de díszellenzéki képviselőnek beülni nem hajlandó személyek jelöltnék állíthatók listán és egyéni választókerületekben egyaránt. Emellett meg kell szervezniük azt a kampányt, amely a 2018-as választást az arányos választási rendszer bevezetéséről szóló népszavazás eszközévé teszi, és sikerre is viszi ezt a népszavazást.

A feladat tehát adott. Nem a kormányzó erők vagy az őket stallumért, képviselői tiszteletdíjért és párttámogatásért legitimáló „díszellenzéki” politikusok belátó magatartására kell várni. A labda innentől a Nemzeti Együttműködés Rendszerét őszintén elutasító demokraták térfelén pattog.